

Nr 10

Konstitutionsutskottets utlåtande i anledning av motioner om viss ändring i den kommunala vallagen.

I de likalydande, till konstitutionsutskottet hänvisade motionerna nr 42 i första kammaren av herr *Weiland m. fl.* och nr 49 i andra kammaren av herr *Nelander m. fl.* hemställes, »att riksdagen måtte för sin del besluta sådan ändring i kommunala vallagen att det tydligt framgår, huru det bör förfaras under sammanräkningen vid dubbelval, samt att vederbörande utskott måtte utarbeta förslag till erforderlig lagtext».

Beträffande motiveringen får utskottet hänvisa till motionerna.

I riksdagsordningen har förutsetts, att en person kan bliva för samma tid vald till ledamot av bägge kamrarna eller till ledamot av endera kammaren för två eller flera valkretsar. För dessa fall stadgas i § 27 riksdagsordningen, att det ankommer på den valde att bestämma i vilkendera kammaren han vill inträda eller för vilken valkrets han vill anses vald till riksdagsman; dock åligger honom att hos Konungens befallningshavande i den ort, för vilken han ej mottager riksdagsmannauppdrag, därom göra skyndsamt anmälan. Några motsvarande bestämmelser finnas icke i kommunallagarna för det fall, att någon samtidigt utses till stadsfullmäktig, kommunalfullmäktig, kyrkofullmäktig eller landstingsman för mer än en valkrets, ehuru dylika s. k. dubbelval på grund av gällande bestämmelser om valkretsindelning och valbarhet ej blott äro teoretiskt möjliga utan även tämligen ofta förekommande vid stads-, kommunal- och kyrkofullmäktigeval. I borgerliga och kyrkliga kommuner, som äro delade i två eller flera valkretsar, är det nämligen ganska vanligt, att gemensamma listor användas för valkretsarna eller att gemensamma namn förekomma på listor för olika valkretsar. Det förekommer också, att väljare använda valsedel för annan valkrets än den avsedda. Någon enhetlig praxis i fråga om förfarandet vid dylika s. k. dubbelval har ej heller utbildat sig. Regeringsrätten förklarade i ett utslag år 1931 (regeringsrättens årsbok 1931 ref. 8), att namnet på en person, vilken vid sammanräkning inom en valkrets erhållit plats som stadsfullmäktig, skulle vid därpå följande sammanräkning inom annan valkrets i staden anses såsom obefintligt å de valsedlar, som upptog detta namn. Avgörandet var emellertid icke enhälligt, och i ett rättsfall år 1942 (regeringsrättens årsbok 1942 ref. 61) fann regeringsrätten utan meningsskiljaktighet, att det i stället borde ankomma på den dubbelt valde att anmäla, för vilken val-

krets han ville anses vald, varpå ny röstsammanräkning borde verkställas inom den valkrets där han avgått. Den metod, som anvisats i regeringsrättens sistnämnda avgörande, synes emellertid icke ha vunnit tillämpning på alla orter. Av en undersökning, som 1950 års folkomröstnings- och val-sättsutredning företagit, framgår, att man i flera städer vid kommunalvalen år 1950 vid sammanräkning inom valkrets ansett namnet på den kandidat, som redan befunnits vald i en tidigare räknad krets, såsom obefintligt (SOU 1953: 1 s. 26). Från överståthållarämbetet har inhämtats, att denna metod tillämpats vid 1954 års stads- och kyrkofullmäktigeval i Stockholm.

I anledning av vissa vid 1954 års kommunalval inträffade fall av s. k. dubbelval framställdes vid riksdagens höstsession nämnda år i första kammaren en interpellation i ämnet. I sitt interpellationssvar anförde chefen för inrikesdepartementet, att det borde övervägas att i vallagen upptaga en uttrycklig regel om förfaringssättet vid dubbelval, vilket lämpligen skulle kunna ske i samband med att man toge ställning till frågan om valmetoden vid nästa allmänna kommunalval. Utskottet delar denna uppfattning. Avsaknaden av lagregler på förevarande område medför enligt utskottets mening betydande olägenheter. Utskottet är icke berett att omedelbart framlägga förslag till lagstiftning i ämnet. En närmare utredning bör med hänsyn till frågans natur företagas inom vederbörande departement. Därvid bör prövas, huruvida någon av de hittills använda metoderna — oförändrad eller modifierad — lämpligen bör lagfästas eller om någon annan metod kan anses mera ändamålsenlig. Förslag i ämnet bör framläggas för riksdagen i så god tid, att lagstiftning kan träda i kraft före nästa allmänna kommunalval.

På grund av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att riksdagen i anledning av motionerna I: 42 och II: 49 i skrivelse till Kungl. Maj:t ville hemställa om utredning och förslag rörande förfarandet vid de s. k. dubbelval, som kunna förekomma vid kommunalval.

Stockholm den 10 mars 1955

På konstitutionsutskottets vägnar:

HARALD HALLÉN

Närvarande:

från första kammaren: herrar Elmgren, Englund, Hällgren, Damström, Pettersson, Weiland, Herlitz*, Fritiof Karlsson, Erik Olsson och Sigfrid Larsson; samt

från andra kammaren: herrar Hallén, Pettersson i Norregård, von Friesen, Fast, Norén, Spångberg, Jonsson i Haverö, Nordkvist i Kalmar, Nilsson i Göingegården och Hammar.

* Ej närvarande vid justeringen.

Reservation

av herrar *Hallén*, *Damström* och *Georg Pettersson*, vilka anfört:

Vid höstriksdagen 1954 besvarade inrikesministern en interpellation angående de problem, som uppkomma vid dubbelval vid kommunala val. Härvid angavs, att »det bör övervägas att i vallagen meddela en uttrycklig regel om förfaringssättet vid dubbelval. Detta skulle lämpligen kunna ske i samband med att man tar ställning till frågan om valmetoden vid nästa allmänna kommunalval». Då sålunda problemet redan är föremål för inrikesdepartementets uppmärksamhet, anse vi, att utskottet bort avstyrka motionerna. Vi hemställa därför, att motionerna icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.